

מצוינות / רותי צפרוני

מהי מצוינות? מה בין מצוינות והצטיינות? מהי המוטיבציה למקסם את היכולות? מהי התשוקה להתאמץ ולהשקיע הרבה מעבר לממוצע הנדרש?

מאמר זה יבחן סוגיות אלו וינסה לתת להן מענה.

מהי מצוינות?

מושלמות, מוצלחות, יציאה מגדר הרגיל, התעלות, התבלטות לטובה, גאונות- האמנם?

עשייה של פעולה באופן הטוב ביותר, מתוך טביעה עצמית להשיג יותר טוב, יותר מעמיק, יותר מקיף – יותר מהנדרש.

ניתן לומר שהמצוינות היא מידת הרצון, השאיפה למצוינות היא מידת ההשקעה, והשמים הם הגבול.

מרווה קולינס, מובילה בתחום החינוך האמריקאי, מגדירה – “מצוינות היא לא פעולה, אלא הרגל. את הדברים שאתה עושה הכי הרבה, תעשה גם הכי טוב.”

מה בין הצטיינות ומצוינות?

האם מצטיין הוא מי שהגיע להישגים יוצאי דופן בהשוואה לאחרים או שהוא מי שהגיע להישגים יוצאי דופן יחסית לעצמו ולנסיבות?

ד"ר יעל פישר, במאמר שפרסמה ב-2007, מגדירה את המושג הצטיינות ומבדילה בינו לבין המושג מצוינות.

“הצטיינות היא מופע יחסי, חיצוני ומוגבל בתנאי התקיימותו. ההצטיינות היא יחסית לאנשים אחרים. היא מתרחשת במקום, בזמן, בתפקיד ובמצב מסוים (קורס, פעילות) ומופנית כלפי חוץ. ההצטיינות אינה נבחנת בדרך אלא בתוצר הסופי.”

“מצוינות היא תהליך יחסי של מיצוי גדל של הפוטנציאל הקיים באדם עצמו. מצוינות היא תהליך פנימי מתפתח, שבכל רגע נתון יש לו ערך מוחלט. כלומר, מצוינות אינה בת-השוואה, והיא תלויה אך ורק באדם עצמו ובפיתוחו האישי ללא גבול.” (גונן 1994)

מכאן שהצטיינות היא השגת הישגים יוצאי דופן ביחס לאחרים ומצוינות היא בניית הישגים יוצאי דופן ביחס לעצמי, לנסיבות ולנקודת הפתיחה שלי.

במאמר זה נתמקד במצוינות שכן עליה יש לנו את יכולת ההשפעה הגדולה ביותר.

מה מרכיב מצוינות?

פרמטרים רבים ומגוונים מרכיבים את המצוינות. המשמעותיים ביותר הם –

בסיס של יכולת קיימת. כישרון מסוים או מגוון יכולות הרלוונטיות לתחום.

נחישות. חתירה החלטית להשגת המטרה. נכונות להמשיך ולנסות, פעם אחר פעם, עד לתוצאה הרצויה.

אחריות ומחויבות. להשקעה. למאמץ, לריכוז המשאבים. לתשלום מחירים בדרך.

התמדה. עבודה שיטתית על פי מתודולוגיה סדורה, תוך בחינה ושיפור מתמידים.

תבונה

מוטיבציה

אמונה בעצמי. בעשייה. בדרך. ברעיון. בכיוון. בתוצאה.

רגישות. הקשבה והבנה כלפי תהליכים. כלפי אנשים. כלפי מצבים. כלפי דקויות ופרטים קטנים. סבלנות וסובלנות. אורך רוח לתוצאות לא רצויות. לגורמים בלתי צפויים. לעיכובים. לאילוצים ונסיבות. דוגמה אישית. להוות דוגמה אישית לחברים לעבודה, לשותפי הדרך. לסביבה. להוביל.

אז מי הם המצוינים?

מלקולם גלדוול, בספרו "מצוינים" (2008) מנסה לפענח את הרקע והסיבות בפועל למצוינות יוצאת דופן. "זה לא מספיק לשאול למה אנשים מצליחים הם כאלה. אנו רוצים לברר מהיכן הם באים כדי שנוכל לפענח את ההיגיון מאחורי מי שמצליח ומי שלא".

"מצוינים" טוען כי ההצלחה אינה בהכרח תלויה בכישרונו הטבעי של האדם אלא בשיטות ובקריטריונים שבהם תהליך הבחירה משתמש כדי לזהות כישרון.

עיקרון ראשון לגבי מצוינות שמופיע בספר שוב ושוב, הוא "כלל 10,000 השעות", המבוסס על מחקר של הפסיכולוג השבדי אנדרס אריקסון. גלדוול טוען שהגעה להצלחה רצינית דורשת השקעה של זמן עצום, סדר גודל של 10,000 שעות תרגול נצבר המאפשר לשכלל ולפתח את הכישרון הגולמי לכדי השגת הטוב ביותר. (גלדוול מדגים זאת במגוון מרשים של דוגמאות היסטוריות)

אמירה נוספת היא ההנחה שגאונות היא לא הדבר החשוב ביותר בקביעת הצלחתו של אדם והיא איננה בהכרח מה שאנו מגדירים כגאונות. מנת משכל גבוהה מהווה פוטנציאל למצוינות עד לגבול מסוים. מעבר לגבול זה למנת המשכל הגבוהה אין משמעות מוכחת ביכולת להביא את בעליה להישגים יוצאי דופן.

גורם שלישי אליו גלדוול מתייחס בספרו הוא הכישרים החברתיים הנחוצים ליצירת הצלחה יוצאת דופן. "אף אחד, לא כוכבי רוק, לא ספורטאים מקצועיים, לא מיליארדרים מתוכנות, ואפילו לא גאונים, אי פעם עושים את זה לבדם. נחוצים להם כלים חברתיים על מנת להשיג מהחברה סיוע לניצול מתנות הכישרון או מנת המשכל הגבוהה שלהם ובלעדיה הם כושלים".

גורם רביעי שחוזר לאורך כל הספר, הוא נוכחותו המתמדת של המזל בהצלחה. המזל במובן של יכולת לנצל הזדמנויות ובמקרים מסוימים - לייצר את ההזדמנויות שימנפו את הנתונים הקיימים לכדי מצוינות מובהקת. שימוש בקשרים קיימים, תבונה ותעוזה ביצירת קשרים חדשים, ביכולת ליזום ולפעול מעבר לעכבות שכיחות. האומץ להאמין ולפעול מעבר לגבול הסביר - כול אלה נחוצים ליצירת מצוינות יוצאת דופן.

וינסטון צ'רצ'יל אמר שמהות ההצלחה היא ביכולת לנוע מכישלון לכישלון מבלי לאבד התלהבות. בהזדמנות אחרת אמר שההצלחה אינה החלטית, הכישלון אינו סופני והאומץ להמשיך הוא מה שקובע.

והמצוינות?

נמצאת בראש ההר. והדרך הטובה לטפס על ההר? לטפס מבלי להרהר בדבר או להתעכב בדרך.....

כתובת

<http://www.rutizifroni.co.il>